

بررسی تأثیر رسانه ها در سلامت اجتماعی زنان و تطبیق آن با قرآن و روایات

فاطمه فاطمی نهاد¹

Email: aaaaaa@gmail.com

1- سطح 3 حوزه علمیه الزهرا (س)، اهواز، ایران

چکیده

تأثیر رسانه ها، به ویژه رسانه های اجتماعی، بر سلامت اجتماعی زنان موضوعی حساسی بوده است. تحقیقات نشان می دهد که قرار گرفتن در معرض رسانه های اجتماعی مانند اینستاگرام می تواند به نارضایتی در بین بانوان و منجر به مشکلات در ارتباطات و سلامت اجتماعی زنان شود. دین از عوامل مهم و تأثیرگذار در سلامت اجتماعی زنان محسوب می گردد. نگاه تطبیقی به آیات و روایات ما را به این مهم رهنمون می نماید که احکام و دستورات دین مبین اسلام در راستای استیفای حق زن از تمام زوایا به آن نگریسته است. یافته های این پژوهش نشان می دهد که رسانه موجب بروز چالشهایی در پوشش، افکار، استفاده ابزاری، تهدید حریم خصوصی، مادی گرایی و مختل شدن رابطه خانوادگی می شود. در مواجهه با چالشهای رسانه راهبردهای سطح حاکمیتی که همانا مدیریت رسانه بوده و راهبردهای سطح فردی؛ کوتاه کردن نگاه (غَضَّ بَصَر)، عدم تبرج جاهلی، رعایت حریم خصوصی و حفظ هویت و الگوبرداری توصیه می گردد.

کلید واژه:

رسانه، سلامت اجتماعی، زنان، قرآن، روایات

مقدمه

زن نیمی از پیکره اجتماع است. شخصیت، رفتار، فرهنگ و اندیشه او بی گمان در شکل گیری جامعه انسانی نقش مهمی را ایفا می کند. در تاریخ بشر، «وجود زن» شأن و شخصیت او، حدود اختیار وی در حیات بشری و پیوند او با مرد و مکانتش در سنجش با مرد همواره مورد گفتگو بوده است. در اکثر بحث ها گروههای افراط و تفریط پیدا می شوند که بر اساس حب و بغض مطالبی دور از واقع بیان می نمایند، در بحث از شخصیت زن در اجتماع نیز این فرآیند به چشم می خورد، چه اینکه گروهی، برای زنان کمترین و ابتدایی ترین حقوق انسانی قائل نیستند، و گروهی دیگر راه افراط را پیموده اند (قادری جویباری و کریمی نیا، 1401، ص 42). لذا نگاه منطقی به مسئله زن و رسانه مستلزم بررسی کارکردهای اجتماعی رسانه و تأثیر آن بر سلامت اجتماعی روانی

زن می باشد. رسانه ها پیچیده ترین ابزار برای القای اندیشه ها و کار آمدترین تسلیحات برای تسخیر آرام جوامع هستند. در چند دهه اخیر با توجه به سرعت سرسام آور رشد فن آوری ارتباطات هر روز بر پیچیدگی و کارآمدی این ابزار و تسلیحات افزوده میشود. با این وجود، تأثیر و تأثر زنان و رسانه ها کمتر در ساختار جوامع انسانی مورد توجه بوده است؛ زیرا برخورد جوامع مختلف با مسأله زنان یکسان نبوده و به طور طبیعی در بسیاری از آنها به دلیل نبود یک جایگاه شایسته و هویت مستقل برای زنان گویی هیچگاه ضرورت طرح چنین موضوع و سرفصلی احساس نمیشده است. دوم آنکه به طور اساسی پرداختن به چنین سرفصلی در جوامعی که به زن به دید جنس دوم نگریسته و زن را ابزاری برای تولید عرضه و فروش بیشتر کالاها و نه فراتر از آن، میشناسند موجب بروز تضاد و تناقض آشکار میشود. شدت و دامنه چنین تناقضی در جوامعی با ساختار سیاسی متمرکز که اساساً به دلیل حاکمیت نهاد تصمیم گیری بسته جایی و فرصتی برای ابراز وجود دیگران اعم از زن و مرد باقی نمی ماند بیشتر است (عطاری زاده، 1388: ص 47). به رغم همه گیر شدن شبکه های اجتماعی، حضور زنان در این شبکه ها و تأثیر این شبکه ها بر زندگی آنان از منظر جامعه شناختی اهمیت دارد. افزایش اطلاعات با وجود تأثیر مثبتی که دارد، اثرات منفی آن به خصوص بر سلامت فردی و اجتماعی مخاطبان انکار ناپذیر است. امروزه رسانه یک ابزار پر قدرت در اختیار صاحبان قدرت برای تسخیر آرام جوامع است زنان به مثابه پیشگامان تربیت در نهاد خانواده در تیررس آنها هستند. فریبندگی، اغوا و تأثیر و نفوذ این رسانه ها با توجه به محتوای تأثیرگذار آنها بسی عمیق و گسترده است (دلدار، 1401، ص 72). در روایتی از امام جواد آمده است: مَنْ أَصْغَى إِلَى نَاطِقٍ فَقَدْ عَبَدَهُ فَإِنْ كَانَ النَّاطِقُ عَنِ اللَّهِ فَقَدْ عَبَدَ اللَّهَ وَإِنْ كَانَ النَّاطِقُ يَنْطِقُ عَنْ لِسَانِ إبْلِيسَ فَقَدْ عَبَدَ إبْلِيسَ؛ کسی که به گوینده ای گوش فرا می دارد؛ گویی در حال عبادت اوست پس اگر ناطق سخنی الهی میگوید، شنونده خدا را عبادت میکند و اگر گوینده سخنی شیطانی می گوید، شنونده در حال عبادت شیطان است (غررالحکم، حدیث 518). حال رسانه ها اگر در ارائه الگوی مناسب از تکریم زن مسلمان ایرانی طبق آموزه های دینی موفق عمل کنند، در نزدیک کردن زن مسلمان ایرانی به جایگاه واقعی خود کارساز خواهند بود. تحقق این امر نیازمند بازخوانی متون اسلامی در زمینه کرامت و جایگاه زنان و نیز طراحی راهبردهای عملی برای رسیدن به این هدف است.

اهداف، پرسش ها و ضرورت پژوهش

هدف اصلی این پژوهش بررسی تأثیر رسانه ها در سلامت اجتماعی زنان و تطبیق آن با قرآن و روایات بوده است. این هدف بر این پرسش اصلی استوار است که رسانه و تأثیر آن بر سلامت اجتماعی زنان چیست؟ و در تطبیق با قرآن، سلامت اجتماعی زنان در مواجهه با رسانه چگونه و از چه منظری ارزیابی می گردد؟

بررسی و تحقیق در مورد تأثیر رسانه ها در سلامت اجتماعی زنان و تطبیق آن با قرآن و روایات از آن لحاظ اهمیت و ضرورت دارد که امروزه در جوامع پیشرفته نیز چنین تردید و پرسشی هست که آیا حقوق اجتماعی زن و مرد همانند و مشابه است و زن در بسیاری از موارد بعنوان کالا در رسانه مورد استثمار قرار می گیرد؟

مفهوم شناسی

رسانه

با وجود تعاریف متنوعی که برای رسانه وجود دارد، اگر بخواهیم تعریفی کلی ارائه کنیم می توان گفت؛ هر ابزار، روش و وسیله ای که برای ارتباط به کار برود، رسانه است یا رسانه را به صورت تکنولوژی هایی که پیام ها را به مخاطبانی در نقاط مختلف (منطقه، کشور و حتی جهان) منتقل می کنند تعریف می کنیم.

رسانه ها، با توجه به نوع و نحوه انتشار آنها، دارای کارکردهای متفاوتی است؛ اما چهار کارکرد خبری و اطلاع رسانی، آموزش، مراقبت، نظارت و تأمین اوقات فراغت و سرگرمی را میتوان در تمامی رسانه ها مشترک دانست که مخاطبان رسانه ها نیز بر اساس دانش و سواد رسانه ای خود و توجه به همین کارکردها، رسانه مورد نظر و نیاز خود را انتخاب مینمایند. تحلیل محتوای رسانه های موردنظر در یک پژوهش نشان داد که بیشترین مطالب تولیدی رسانه ها، در حوزه انحرافات اجتماعی (فساد و فحشا، سرقت، قاچاق مواد مخدر و اعتیاد، تقلب، رشوه و ارتشا)، و کمترین مطالب تولیدی رسانه حوزه خشونت (همسرآزاری و کودکآزاری، قتل و تجاوز، خودکشی، زورگیری و درگیری خیابانی) است. حوزه کیفیت اجتماعی و حوزه مسائل اجتماعی در رتبه های دوم و سوم قرار دارند (شایشه نیا و همکاران، 1401: ص 269).

سلامت اجتماعی

سلامت چه به صورت فردی و چه جمعی بی تردید از مهمترین ابعاد مسائل حیات انسان است و شرط ضروری برای ایفای نقش های اجتماعی است و سلامت خانواده در گرو سلامتی تک تک اعضاء خانواده از جمله زنان است. سلامتی صرفاً معطوف به سلامت جسمی و روانی نبوده بلکه سلامت اجتماعی را نیز شامل میشود و سلامت اجتماعی، ارزیابی و شناخت فرد از چگونگی عملکردش در اجتماع و کیفیت روابطش با افراد دیگر نزدیکان و گروه های اجتماعی است که وی عضوی از آنهاست. طبق این تعریف شاخص های سلامت اجتماعی عبارتند از مشارکت اجتماعی باوری (که طبق آن فرد خود را عنصر حیاتی جامعه میداند)، انسجام اجتماعی (کیفیت روابط در گروه اجتماعی که به آن تعلق دارد)، پذیرش اجتماعی (دیدگاه مطلوب نسبت به دیگران)، شکوفایی اجتماعی (اعتقاد به توانایی های بالقوه ی اجتماع) و انطباق اجتماعی (در اجتماع به صورت هو شمند قابل فهم و قابل پیش بینی) است. (افشانی و شیرینی محمدآباد، 1399، ص 49)

سلامت اجتماعی عبارت است از چگونگی ارزیابی فرد از عملکردش در برابر اجتماع. از نظر کییز فردی برخوردار از سلامت اجتماعی است که اجتماع را به صورت یک مجموعه معنادار، قابل فهم و بالقوه مفید برای رشد و شکوفایی بداند و احساس کند که به جامعه تعلق دارد. از طرف جامعه پذیرفته می شود و در پیشرفت آن سهیم است. سلامت اجتماعی کییز، ابعادی مانند سهم داشت اجتماعی، پذیرش اجتماعی، یکپارچگی، شکوفایی اجتماعی و پیوستگی اجتماعی را دارد. سلامت اجتماعی به معنای توانایی تعامل با انسان ها و محیط با هدف ایجاد ارتباط رضایت بخش بین فردی است. توانمندی ارتباط صادقانه با دیگران و مدیریت تعارض به شیوهی سالم و اخلاقی طی زمان مناسب و قابل قبول، از جمله شاخص های سلامت اجتماعی است (امیدی و همکاران، 1396، ص 159).

سلامت اجتماعی از منظر قرآن

مفهوم سلام در آموزه های دینی در انحصار سلامت جسم نیست، بلکه سلامت معنوی و اجتماعی را نیز شامل می شود. قرآن و حدیث، حقیقت قرآن را شفا دانسته اند و این قانون الهی راهنمای درک حقیقت سلامت است. ایمان و آثار آن سازنده فرد و جامعه سالم است. عبادت راز آفرینش انسان و ضامن سلامت همه جانبه فرد و اجتماع است. مفهوم و گستره قلب سلیم و نمادهای آن در قرآن و حدیث تبیین شده است. همچنین شناخت حقیقت قلب سلیم نشان دهنده فرد و جامعه سالم است. امامت نیز راهگشای رسیدن به حیات طیبه و سلامت همه جانبه فردی، خانوادگی و اجتماعی است (جواهری، 1395، ص 14).

سلامت اجتماعی از نگاه قرآن به ابعادی چون سلامت خانوادگی، محلی، سازمانی و محیطی می پردازد. نهاد خانواده یکی از اساسی ترین ارکان جامعه بشری و بستر فرهنگ های گوناگون و زمینه ساز خوشبختی یا بدبختی انسان ها و ملت هاست. این نهاد اساس شخصیت انسان و مهمترین عامل تکامل جامعه نیز محسوب می شود (اخلاقی، 1390، ص 5). و میتواند کارکردهای مثبت، سازنده و بی بدیل در ابعاد گوناگون حیات فردی و اجتماعی انسان داشته باشد و در کسب موفقیت ها و شکوفایی استعدادها و ارتقای سلامت و بهداشت روانی فرد و جامعه بسیار تأثیرگذار باشد. اسلام که هدفش سعادت و تکامل بشر است، توجه ویژه ای به سلامت، رشد و پویایی این نهاد سرنوشت ساز دارد. در نگاه قرآن خانواده واحدی اجتماعی است که هدف از آن، تأمین سلامت روانی برای سه دسته زن و شوهر، پدر و مادر و فرزندان است. خداوند میفرماید: «وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا (فرقان: 31)» و کسانی اند که میگویند پروردگارا به ما از همسران و فرزندانمان آن ده که مایه روشنی چشمان [ما] باشد و ما را پیشوای پرهیزگاران گردان. این آیه بر اهمیت خانواده و پیشاهنگی آن در تشکیل جامعه نمونه انسانی اشاره دارد؛ چنانکه پیوندهای سالم و درخشان خانوادگی را ایده آل پرهیزکاران معرفی می کند. این پیوندها در رابطه والدین با یکدیگر و فرزندان نهفته است.

قرآن کریم اساس زندگی خانوادگی و روابط زن و شوهر را الفت، رحمت، دوستی و محبت میداند؛ آنجا که می فرماید: «وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّفِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْتَكِرُونَ» (روم: 21)؛ از این رو خانواده واقعی تنها زمانی شکل میگیرد که مودت و الفت برقرار و نیازهای عاطفی و روانی شخص ارضا شود. همچنین در آیه 29 سوره اسرا بر ضرورت احسان به والدین از سوی فرزندان و بدرفتاری نکردن با آنها تأکید میکند: «وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كَالَهُمَا فَالْ تَقُلْ لَهُمَا أَفٍ وَالْتَنَّهُرَهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا» (اسراء: 29). بنابراین سلامت خانواده رکن رکن تشکیل سلامت روان و جامعه است و مادامی که نهاد خانواده تضعیف شود، نمیتوان انتظار داشت سلامت اجتماعی تحقق یابد (فاطمی نیا و امیرآبادی فراهانی، 1400، ص 135).

جلوه‌های تکریم زنان در قرآن

قرآن کریم، برای زن کرامت و ارزش زیادی قائل شده است و جایگاه ارزشمندی برای او به تصویر کشیده است. روشن است که تبیین کلی جایگاه زن در نگاه اسلامی بحث مفصلی است که به برخی از مهم‌ترین جلوه‌های تکریم زن در کلام وحی اشاره می‌شود:

1- وحدت هویت و بعد انسانی زن و مرد در آفرینش

از دیدگاه قرآن کریم زن و مرد از یک گوهر و سرشت، بدون هیچ گونه برتری از نظر خلقت نسبت به یکدیگر آفریده شده‌اند (جوادی آملی، 1374: ص 38) و جوهر خلقت زن و مرد از امر واحد است: يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ. (نساء: 1) این نکته در آیات قرآن کریم بارها تکرار شده است: هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ. (اعراف: 189) اوست که همه شما را از یک تن بیافرید و از آن یک تن زنش را نیز بیافرید. وَ مِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا. (روم: 21) و از نشانه‌های قدرت اوست که برایتان از جنس خودتان همسرانی آفرید. تعبیر «من نفس واحده» و «من انفسکم» در آیات یاد شده، نشان از همین مطلب دارد. (طباطبایی: 1394: 4: ص 136)

2- برابری زن و مرد در کرامت ذاتی

قرآن کریم در داشتن کرامت ذاتی، هیچ فرقی بین مرد و زن نمی‌گذارد، بلکه به طور مطلق می‌فرماید: وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ. (اسراء: 70) ما فرزندان آدم را بسیار گرامی داشتیم. عبارت «بنی آدم» تصریح در نوع انسان است که به مرد و زن به صورت تساوی اطلاق می‌گردد. در نگاه قرآنی، انسان چه زن و چه مرد، در میان همه مخلوقات عالم در بهترین شکل از نظر صورت و سیرت آفریده شده است: لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ (تین: 4) هر آینه انسان را در بهترین صورت ممکن آفریدیم.

حریم خصوصی، قلمروی از زندگی شخصی هر فرد است که نباید بدون رضایت و اذن در آن وارد شد. - حضرت علی (علیه السلام) در نامه به مالک اشتر هنگام انتصاب وی به عنوان استاندار مصر می‌فرمایند: باید دورترین مردم از تو و مغبوض‌ترین آنان نزد تو کسی باشد که پیوسته در پی عیب مردمان است، همانا در مردم لغزش‌هایی است که حاکم از هر کس دیگر به پوشانیدن آن سزاوارتر است. پس در جستجوی امور پنهان مباش، وظیفه تو پاک کردن ظواهر است و این پروردگار است که بر آن چه از تو نهان است حکم می‌کند. پس تا آنجا که می‌توانی عیب را بپوشان تا خداوند نیز آنچه را دوست داری از مردم مخفی بماند، بپوشاند (نهج البلاغه، نامه 53).

قرآن کریم نیز می‌فرماید: « يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَيْسَ تَأْذِنُكُمُ الَّذِينَ مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ وَالَّذِينَ لَمْ يَبْلُغُوا الْحُلُمَ مِنْكُمْ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ مِنْ قَبْلِ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَ حِينَ تَضَعُونَ ثِيَابَكُمْ مِنَ الظَّهْرِ وَ مِنْ بَعْدِ صَلَاةِ الْعِشَاءِ ثَلَاثُ عَوْرَاتٍ لَكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ وَلَا عَلَيْهِمْ جُنَاحٌ بَعْدَهُنَّ طَوَافُونَ عَلَيْكُمْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ » (نور، 58). ای کسانی که ایمان آورده اید! بردگان شما ، و همچنین کودکانی که به حد بلوغ نرسیده اند ، در سه وقت باید از شما اجازه بگیرند: پیش از نماز صبح ، و نیمروز هنگامی که لباسهای خود را بیرون می آورید ، و بعد از نماز عشا این سه وقت خصوصی برای شماست اما بعد از این سه وقت ، گناهی بر شما و بر آنان نیست (که بدون اذن وارد شوند) و بر گرد یکدیگر بگردید. این گونه خداوند آیات را برای شما بیان می کند ، و خداوند دانا و حکیم است!

اسلام نه تنها دولت و اشخاص ثالث را از ورود در حریم خصوصی انسان‌ها منع کرده است بلکه به تک‌تک انسان‌ها نیز دستور داده است که از افشای امور و مسائلی که نوعاً برای دیگران فاش نمی‌شود و نوعاً کتمان آن‌ها برتر از ابراز آن‌ها تلقی می‌شود، خودداری کنند. از پیامبر گرامی اسلام (ص) منقول است: «مَنْ أَذَاعَ فَاحِشَةً كَانَ كَمُبْتَدِئِهَا» همانا کسی که اشاعه فحشا می‌کند، همانند کسی است که آن را به وجود آورده است. (امام خمینی، 1368: 294). لذا افراد چه زن چه مرد باید از ورود به حریم خصوصی افراد و افشای اطلاعات خصوصی افراد خودداری نماید.

حفظ هویت و الگوبرداری

ارائه الگوی مجسم تربیتی برای همه افراد در همه زمان‌ها و مکان‌ها بهترین روش تربیتی است. مباحث نظری صرف تا وقتی در وجود یک شخصیت به عینیت نشینند، نمی‌تواند بهترین شیوه‌های تربیتی را تحقق بخشد و ایجاد کشش نماید. مسلماً انسان در آستانه قرن بیست و یک، به سهمگین‌ترین بحران‌ها در وادی رسانه روبرو است و عطش دریافت تصویری از یک شخصیت جامع به عنوان الگوی تربیتی، وی را در بیابان حسرت می‌سوزاند. زهرا(ع) می‌تواند بهترین الگو برای نه تنها زنان بلکه مردان و نه فقط در جامعه اسلامی بلکه تمام جوامع

بشری باشد. علو مرتبه وجودی حضرت فاطمه(ع) نباید باعث شود که کسی بپندارد ایشان نمی تواند برای انسان های معمولی الگو باشد (جواهری، 1395: ص 17).

گستره ظرفیت وجودی حضرت فاطمه(ع) تا حدی است که برای همه رفتارهای خرد و کلان می تواند سرمشق و الگو قرار گیرد. اگر کسی نمی تواند به صد در صد نورانیت عمل ایشان برسد، می تواند خود را دست کم با بخشی از این ویژگی ها تطابق دهد و همین مطلب است که می تواند ایشان را با وجود بعد و فاصله معنوی و تعالی مقام آسمانی به عنوان الگو مطرح کرد.

نتیجه گیری

هدف نهایی از خلقت انسان دستیابی به کمالات معنوی و پیمودن درجات رشد و تعالی روح و رسیدن به مرحله قرب الهی الله است. زن می تواند به مقام خلیفه الهی برسد. قرآن کریم، کمالات معنوی را ناظر به مقام انسانیت می داند و آن مقام، منزله از تمایز جنسیتی است. آیت ا... جوادی آملی بر این که خلیفه الهی به جنس ارتباط ندارد، چنین استدلال می کنند: سلامت معنوی و ارزش ها مربوط به قلب و جان است و این دو نه مذکرند و نه مونث. در رسیدن انسان به حیات طیبه فقط دو چیز نقش دارند: حسن فعلی به نام عمل صالح و حسن فاعلی که همان مومن بودن روح است؛ خواه مذکر باشد، خواه مونث. (جوادی آملی، 1374: 75) با توجه به نقش حساس تربیتی زنان در خانواده و جامعه، سلامت اجتماعی زنان نقش بسیار مهمی در سلامت جامعه و مسیر حرکتی جامعه به سمت سعادت یا شقاوت بازی می کند. لذا انتظار می رود نهادهای آموزشی و فرهنگ ساز بالاخص رسانه ملی، آموزش و پرورش و شورای انقلاب فرهنگی با بازخوانی جایگاه و کرامت زن در گفتمان اسلامی و تدوین الگوی جامع برنامه سازی در موضوع زن و خانواده با رویکرد ایرانی- اسلامی، تأکید بر نقش مهم زن در جامعه و تمدن سازی، آگاه سازی نسبت به جایگاه زن و خانواده و بحران های موجود در جوامع غربی و الگو سازی جهت ارزشمندی و تکریم نقش هم سری زنان در ساخت و اشاعه فرهنگ قرآنی در مدیریت رسانه و کمک به خانواده ها در تربیت فرزندان بالاخص بانوان دیندار و برخوردار از سواد رسانه ای به حفظ و ارتقای سلامت اجتماعی زنان کمک نماید.

منابع

* قرآن کریم

* نهج البلاغه

* غرر الحکم و درر الکلم

- 1- اخلاقی، اسماعیل. (1390). عوامل خوشبختی در خانواده از نظر قرآن و روایات. ماهنامه پیام، 4(7). 23-27.
- 2- افشانی، سیدعلیرضا، و شیرازی محمدآباد، حمیده. (1399). شبکه اجتماعی زنان و سلامت اجتماعی در خانواده. فرهنگ یزد، 2(5)، 47-68.
- 3- امام خمینی (ره)، (1368). المکاسب المحرمه، المجلد الاول، چاپ سوم، قم: اسماعیلیان.
- 4- امیدی، مصطفی، حقیقتیان، منصور، و هاشمیان فر، سیدعلی. (1396). سلامت اجتماعی و کارکردهای آن در جوامع شهری (مورد مطالعه: کلان شهر اصفهان). مطالعات جامعه شناختی شهری (مطالعات شهری)، 7(24)، 155-186.
- 5- پیشوایی، فریده. (1392). رسانه ملی و کرامت اسلامی زن، مجله رسانه و خانواده، 7 (1). 32-48.
- 6- تمیمی، هاجر، مطیر زاده، سکینه. (1401). بررسی نقش سلامت زنان در ارتقاء سلامت خانواده و جامعه. نهمین کنفرانس بین المللی بهداشت، درمان و ارتقای سلامت.
- 7- جوادی آملی، عبدالله (1374). زن در آینه جمال و جلال، بی تا: رجاء
- 8- جواهری، محمدرضا (1395). شاخص های جامعه سالم از منظر قرآن. راهبردهای ارتقای سلامت (مجله دانشگاه علوم پزشکی تربت حیدریه)، 1(2) 11-20
- 9- حاجی علی، فریبا، و حیدری، مهدیه. (1393). آسیب شناسی هویت سازی زنان در گفتمان خانواده محور رسانه. همایش ملی چالش های خانواده ایرانی.
- 10- دلداری، فیروزه. (1401). تأثیر رسانه ها و فضای مجازی بر سلامت اجتماعی زنان. فصلنامه ره توشه، 3(10)، 71-80.
- 11- راد، فیروز، و پسوده، الهام. (1397). بررسی رابطه سواد رسانه ای و سلامت اجتماعی بانوان شاغل در کارخانه های تبریز (مطالعه موردی: کارکنان زن شاغل در شرکت صنعتی داداش برادر "شونیز" و صنایع صبح پارلار آسیا). مطالعات رسانه ای، 13(4) (پیاپی 43)، 59-73.
- 12- ربانی اصفهانی، حوریه، یزد خواستی، بهجت. (1394). بررسی کیفی تأثیر فمینیسم رادیکال بر نقش زن در نهاد خانواده و مقایسه آن با تمهیدات اسلام (مطالعه موردی زنان شهر اصفهان). جامعه شناسی کاربردی، 26(2)، 125-140.

- 13- روحانی مشهدی، فرزانه. (1393). نقش اجتماعی زنان در مقایسه با مردان: از نگاه قرآن و روایات. زن در فرهنگ و هنر (پژوهش زنان)، 6(4)، 445-460.
- 14- روشندل اربطانی، طاهر (1385). مفهوم-شناسی مدیریت رسانه، فصلنامه رادیو و تلویزیون، 3 (70). 33-41.
- 15- شایسته نیا، آرش، شاه منصور، بیتا، فرهنگی، علی اکبر، تجلی، پریسا. (1401). تدوین الگوی راهبردی رسانه ای با هدف ارتقای سلامت اجتماعی مخاطبان رسانه های فعال استان قزوین. آینده پژوهی ایران، 7(2)، 253-277.
- 16- صنعت خواه، علیرضا. (1402). بررسی رابطه استفاده از رسانه ها با هویت اجتماعی و سبک زندگی زنان (مورد مطالعه: کارمندان زن شهرستان جیرفت). فصلنامه علمی رسانه، 34(1)، 167-188.
- 17- طبرسی، فضل بن الحسن. (1380). مجمع البیان فی تفسیر القرآن. ترجمه و تحقیق: علی کرمی. تهران، انتشارات فراهانی
- 18- طباطبایی، سید محمدحسین (1394 ق). المیزان فی تفسیر القرآن، بیروت: موسسه الاعلمی للمطبوعات
- 19- عطارزاده، مجتبی. (1388). رسانه ها و بازتاب هویت زن در عرصه عمومی. مجله تحقیقات زنان (مجله مطالعات زنان)، 3(1)، 42-57.
- 20- elasوند، فریبا. (1389). رسانه و بحران نقش های جنسیتی در خانواده، بازتاب اندیشه، 1(116). 83-110
- 21- فاطمی نیا، محمدعلی، و امیرآبادی فراهانی، فاطمه. (1400). سلامت اجتماعی در آیینه قرآن: ارائه یک الگوی جامعه سالم مبتنی بر آیات الهی. نظریه های اجتماعی متفکران مسلمان، 11(1)، 121-148.
- 22- قادری جویباری، راضیه، کریمی نیا، محمد مهدی. (1401). شخصیت اجتماعی زن در قرآن و عهدین. پژوهش های معاصر در علوم و تحقیقات. 4(37). 41-49.
- 23- مطهری، م. (1375). نظام حقوق زن در اسلام، تهران، انتشارات صدرا.
- 24- مقدم فر، حمیدرضا. (1396). تأثیرگذاری رسانه ای در نگاه قرآن. مشهد، سخنرانی در جمع فعالان رسانه ای. <https://noo.rs/6XqLA>

24- نوربخش، یونس، حیدرخانی، هابیل، محمدی، اصغر (1396). بررسی ارتباط بین حمایت اجتماعی و سلامت اجتماعی جوانان مناطق حاشیه-نشین شهر کرمانشاه، فصلنامه بررسی مسائل اجتماعی ایران، 8(2): 233-257.